

Af: Ellen Louise Kristensen, chefredaktør - redaktoer@dsam.dk

Practicus møder Lise Dyhr

Hun er nysgerrig, en ukuelig pioner og en stærk stemme for samfundets mest udsatte borgere.

I november 2021 fik Lise Dyhr Mahlerprisen. Det skete til åbningssessionen på Lægedage i overværelse af rigtig mange kolleger og med en flot motivering fra DSAM's formand, Bolette Friederichsen, og PLO's formand, Jørgen Skadborg. Og til stående klapsalver fra salen efterfølgende.

Hun er stadig en stærk stemme, og i forbindelse med prisuddelingen sagde hun til Dagens Medicin: "Jeg sætter megen pris på den æresbevisning, det er at få Mahlerprisen, men det er jo desværre for nogle projekter, som vi ikke er lykkedes med".

Drevet af nysgerrighed

Hun kommer fra et helt almindeligt hjem i København, og hun gik på Lyngby Gymnasium, som hun beskriver som et traditionelt og konservativt gymnasium. Men der var inspiration af hente for den unge Lise: "Vi fik en ung lærer med flagrende hår, en rigtig rødstrømpe, som ovenikøbet havde barn med en christianit! Hos hende lærte eleverne at forstå andre ideologier og forstå, at verden opleves forskelligt forskellige steder fra.

Det var i gymnasietiden, at hun fik oplevelsen af at kunne være med til at gøre en forskel. Hun blev nysgerrig på, hvad man kan sammen, når man løfter i flok. Hun boede i kollektiv under studiet og gik meget op i at få fællesskabet til at fungere, leve sundt og økologisk og samtidig have det sjovt og spille musik. Hun startede på biokemistudiet på Københavns Universitet, men havde det svært med formler. Det, som virkelig interesserede hende, var sammenhængen mellem biologi, psykologi og sociale forhold og relationen mellem mennesker. Og så skiftede hun til lægestudiet.

Ukuelig pioner

Lise kom ud fra universitetet til arbejdsløshed. Sådan var det dengang. Det skrev hun om i en artikel i Practicus i 1999, "Mens vi venter på praksis". Her funderer Lise over, at den ikke så lige vej til praksis også har givet hende mulighed for at definere, hvilken læge hun gerne vil være og tilrettelægge sin uddannelse mere frit. Hun nævner, at "vejen behøver ikke

Lise Dyhr modtog helt fortjent Mahlerprisen i 2021. Foto: Sine Barrett-Madsen.

kun være midlet til at nå målet - mange af de ting, man ser frem til i målet, kan mødes undervejs".

For Lise startede fortællingen om en tilværelse som praktiserende læge og seniorforsker på Københavns Universitet ved hendes egen praktiserende læge:

Som ung nybagt - og træt - mor, kom Lise til børneundersøgelse ved egen læge. "Jeg troede, at nu skulle jeg stryges lidt med hårene, fordi jeg var så træt og uden arbejde," siger hun. Men sådan gik det ikke. Hendes egen læge fik hurtigt sporet Lise Dyhr ind på, at hun da kunne undersøge, hvorfor det var så svært for de praktiserende læger at hjælpe gæstearbejderne, som kom fra bl.a. Tyrkiet i de år.

Det blev startskuddet til den lange forskerkarriere, som kan aflæses af hendes publikationsliste.

Lise Dyhr fik kontakt til Københavns Universitet, til psykiater og lektor i medicinsk kvinde- og kønsforskning Birgit Petersson, til professor og praktiserende læge Gert Almind og til institutleder på Almen Medicin Poul Backer og forskningsleder Poul A. Pedersen ved Forskningsenheden for Almen Praksis. Hun fik skrevet en ansøgning til Det Sundhedsfaglige Forskningsråd med støtte fra ovennævnte, og hun fik bevilget penge til hele sit ph.d.-projekt.

Hun fortæller om projektet: "Det var et meget spændende projekt. Jeg skulle deltage i en konsultation hos egen læge sammen med 12 forskellige kvinder med indvandrerbaggrund. Konsultationen blev optaget på bånd. Bagefter skulle jeg interviewe både kvinden og lægen om, hvad de mente, at den anden havde sagt. Og endelig skulle jeg analysere det hele bagefter. Det var nyt". Og i modsætning til vore dages mere topstyrede ph.d.-kurser, så kunne Lise Dyhr deltage i kurser som Antropologi, Semiotik og Kommunikation. Og hun var også på en studierejse til Tyrkiet for at møde tyrkiske kvinder i hjemlandet, en rejse som i øvrigt også blev beskrevet i Practicus. Hun siger: "Jeg havde lov til at være nysgerrig, og jeg fik opbakning fra universitetet. De forstod ikke altid mit projekt, men de var åbne for min forskning, og jeg fik bekræftet, at der ikke er noget at være bange for ved at kaste sig ud i noget ukendt"

I 1996 forsvarede Lise Dyhr sin ph.d.-afhandling med titlen "Det almene i det anderledes. Belysning af problemer i mødet mellem praktiserende læger og tyrkiske indvandrerkvinder i Danmark set fra en klinisk synsvinkel".

Lise Dyhr forsvarede sin ph.d. i 1996. Som en af de første anvendte hun interview som forskningsmetode.

"Vi mennesker har 90 procent til fælles, når det gælder sygdom og sundhed. Det er kun de sidste 10 procent, som gør os forskellige," siger hun.

Det var ikke kun emnet, som var nyt. Metoden var også temmelig ukendt. Hun havde nemlig anvendt interviewet som forskningsmetode. Det blev titlen på et kapitel i en lærebog fra 1996 om humanistisk sundhedsforskning, som hun bidrog til. Det er ikke forkert at kalde Lise Dyhr en pioner inden for kvalitativ forskningsmetode. "I dag bruger vi jo den kvalitative forskningsmetode hele tiden, men dengang var det helt nyt og meget anderledes," siger hun.

Vedholdende indsats

Lise købte sig ind i sin praksis i Brøndby Strand i start 00'erne. De var to kompagnoner og en sekretær til at starte med, senere kom uddannelseslæger og sygeplejerske til. Der var mange patienter med indvandrerbaggrund. Nogle var traumatiserede. "Det var med til at gøre mig til en virkelig dygtig læge meget hurtigt - for der var mange og også sjældne sygdomme, som jeg skulle holde mig fagligt op-

DERFOR FIK LISE DYHR MAHLERPRISEN

Bolette Friederichsen: *"Lise har været en stærk stemme i selskabet i mange år. Hun har været forskningsmæssig aktiv, især inden for det kvalitative felt. […] hun har bidraget med original forskning og også samlet, hvad man i det hele taget ved om personcentreret medicin. Hun har […] vist, at patientperspektivet er afgørende at inddrage, hvis vi skal lykkes med vores indsats som læger. […] I bestyrelsen har hun igen og igen italesat, at vi skal bygge vores virke på evidens og ikke på ønsketænkning. Samtidig har hun selv været i stand til at levere personcentreret almenmedicinsk håndværk i rigt mål til sine patienter."*

Jørgen Skadborg: *"Gennem hele sin karriere har Lise kæmpet for de mennesker, der er mest udsatte. […] Hendes klinik lå i et belastet område med mange udsatte patienter, og hun har på den faglige, politiske og forskningsmæssige bane forsøgt at påvirke, ændre og forbedre vores tilgang og behandlingsstrategi over for disse patientgrupper. Lise har altid været bannerfører for at sætte spotlight på ulighed i sundhed og nødvendigheden af, at samfundet omprioriterer ressourcer til mere forebyggelse og behandling af de svageste patienter i almen praksis."*

Kilde: Læger.dk

dateret om, så jeg blev udfordret hele tiden, og det kunne jeg godt li'", siger hun og fortsætter: "Jeg har altid set mig selv som både familielæge og landsbylæge. Der var mange familier, som blev boende i området i generationer. Jeg skulle i høj grad være med til at skabe tillid, fordi mange af dem jo ikke talte dansk og heller ikke var vant til at tale med lægen."

Men det gav en enorm tilfredshed i arbejdet og rig mulighed for at oparbejde en tæt relation til patienterne. Det var helt afgørende. "Når man skal behandle, diagnosticere og lindre sygdomme med afsæt i den danske kultur og bio-psyko-sociale sygdomsforståelse, så kræver det tillid: Hvis jeg skulle hjælpe dem, så skulle de jo have tillid til, at jeg kunne. Det kunne godt tage lang tid, nogle gange år," siger hun.

Det må ikke blive historieløst

Det organisatoriske arbejde har betydet meget for hende. Hun har deltaget i adskillige lokale udvalg og arbejdsgrupper, været formand for lægelauget og kvalitetskonsulent.

Hun fremhæver "Vestegnsprojektet" fra 2007 til 2010. Det var finansieret af en pulje penge fra Sundhedsministeriet, og formålet var at forbedre sammenhængen i behandlingen for patienter med diabetes og KOL. Der var også deltagere fra hospitalerne, kommunerne og socialpsykiatrien. Det gav rigtig god energi. "Vi kom til at kende hinanden godt, vi forstod hinandens perspektiv, og vi kunne ringe direkte til hinanden for at få løst konkrete problemer for patienterne. Det var rigtig, rigtig godt," siger Lise.

Men desværre slap pengene op, og så sluttede projektet. Og så opstod det igen i en noget anden form, nemlig som forløbsbeskrivelser, som rummer et problem: Hvis patienten ikke passer ind i forløbsbeskrivelsen, så kan den også bruges til at holde folk væk.

Det er en af de kedelige tendenser, som hun ser i nutidens sundhedsvæsen: Sundhedsvæsenet er projektdrevet, og når pengene slipper op, så lukker projektet. Eller man videreudvikler det, og det standardiserede resultatet passer ikke længere på de oprindelige problemstillinger. "Det bliver historieløst", siger Lise og fortsætter: "Der står mange rapporter rundt omkring, men de bliver ikke brugt. Vi skal selvfølgelig tage de erfaringer med os, som vi har samlet op, for der ligger en masse evidens, som vi skal bruge".

Nærhed og kontinuitet

Sundhedsvæsenet bliver mindre og mindre patientvenligt, mener hun: "Det er ikke lægearbejdet, som er det sværeste. Når jeg henviser en indvandrerkvinde til gynækolog, skal vi i klinikken måske bruge lige så meget tid på lægeopgaven som på logistikken. Det nytter jo ikke, at hun ikke kan finde derhen". Hun ser med bekymring på de mange systemer i det sammenhængende sundhedsvæsen: "Hvis man kan navigere i det, fungerer det måske. Men der er ikke rigtig nogen, som tager ansvar for dem, der har svært ved det. Ud over måske den praktiserende læge, hvis der er en," siger hun.

Og så er vi tilbage ved Mahlerprisen. Der er fortsat ulighed i sundhed i Danmark, og lægerne er færrest der, hvor behovet er størst: "Vi ved, at de mest socialt udsatte grupper lever ca. 10 år kortere end alle andre. Vi ved, at nærhed og kontinuitet på bl.a. lægesiden kan være med til at gøre en forskel." Den evidens håber Lise Dyhr at se omsat til flere læger til de mest udsatte borgere i fremtiden.

Lige nu har vi krig i Europa, og der kommer flygtninge til landet. Det er godt at se de mange initiativer, som er i gang for at hjælpe dem, så godt vi kan. Hun håber, at vi alle vil huske, at der ikke er forskel på dem og andre udsatte. Mennesker er mennesker. Og de har brug for en fast læge, uanset hvor de kommer fra. //

FAKTA OM MAHLERPRISEN

Mahlerprisen er de praktiserende lægers ærespris, som uddeles af DSAM og PLO. Mahlerprisen er opkaldt efter Dr. Halfdan Mahler, der var generalsekretær for WHO i 1973-88. Prisen tildeles hvert år en praktiserende læge, der har ydet en særlig indsats for at fremme praksissektorens deltagelse i enten det forebyggende arbejde i Danmark, inden for kvalitetsudvikling eller inden for undervisning, som profilerer almen praksis. Med prisen følger 35.000 kr.
Kilde: Læger.dk